

دانشگاه میراث

بیانیه ایکوموس به مناسبت روز جهانی آثار و محوطه‌ها
عنوان سال ۲۰۰۹ - «علم و میراث»
در ۱۸ آوریل ۲۰۰۹ میراث جهانی را تجلیل کنید!
برگردان: عطا الله صدیقیان

بنابر پیشنهاد ایکوموس (ICOMOS) در سال ۱۹۸۳، یونسکو ۱۸ آوریل را به عنوان روز جهانی آثار و محوطه‌ها نام گذاری کرد. این مناسبت موقعیتی مناسب برای افزایش آگاهی عمومی درباره تنوع میراث جهانی و تلاش‌های لازم برای حمایت، محافظت و هم‌چنین جلب توجه نسبت به آسیب پذیری این آثار به وجود می‌آورد. سال‌هاست که پیشنهاد تأکید بر موضوعی خاص در این موقعیت از سوی ایکوموس مطرح می‌گردد. این مطلب به اعضا و کمیته‌های ما اجازه می‌دهد تا به منظور بالا بردن آگاهی عمومی درباره میراث فرهنگی در بین عموم، مالکان و یا مراجع صاحب صلاح عمومی با ارتباط دادن یک موضوع جهانی به واقعیت‌های ملی یا منطقه‌ای به فعالیت، برگزاری کنفرانس، سمینار و یا دیگر رویدادها بپردازند.

پیشاپیش از پیش قدمی شما سپاسگزاریم و خواهشمندیم هر چه زودتر دبیرخانه ایکوموس را در جریان فعالیت‌های مد نظر خود برای روز ۱۸ آوریل بگذارید و هم‌چنین به تسهیم نتایج برآمده (برنامه، مشارکت، نشریات) بپردازید. این امر به توزیع و جمع‌آوری اطلاعات و نتایج کلیه فعالیت‌های شما از جانب ما کمک می‌کند که این خود گواهی بر سرزندگی شبکه ایکوموس خواهد بود. برای اطلاعات بیشتر در مورد این روز، موضوعات گذشته، حمایت‌ها و تقویم فعالیت‌های پیش‌بینی شده در سال ۲۰۰۹ رجوع کنید به: <http://www.international.thapril/index.html/icomos.org>

پیرامون عنوان

دو جریان اصلی در رابطه با عنوان علم و میراث که برای روز بین‌المللی آثار و محوطه‌های سال ۲۰۰۹ انتخاب شده است وجود دارد: ابتدا نقشی است که علم (و روند علمی) در ساخت میراث دارد و دیگری پیشنهاد همکاری علم (و روند علمی) در مطالعه میراث است.

اکنون جدایش علم و تکنولوژی دشوار است: در حالی که علم (به عنوان سیستمی متشکل از روند‌ها و بدنه‌ای از جنس دانش در مورد دنیای فیزیکی) می‌تواند در برخی مواقع بدون تکنولوژی وجود داشته باشد، ولی برعکس این مطلب صادق نیست. تکنولوژی نظامی از ابزارها و روند‌های مربوط به جهان مادی است و در حد بسیار زیادی تکیه بر علم دارد.

شاید جز برخی مناظر کاملاً طبیعی، قسمت عمده میراث ملموس دنیا نتیجه به کارگیری عملی دانش است. ساختاری همانند پل فلزی (بریتانیا) به وضوح بیان‌گر تأثیر علم و تکنولوژی بر ساخت آن است؛ نه تنها شمع‌کشی‌های متفرق‌کننده بار، بلکه معدن‌یابی، ذوب، زیرساخت حمل و نقل و اجزای کاری سازمان‌دهی شده که ساخت بنیان را عملی ساخت. معابد آنکور (کامبوجیه) نه تنها تصویرساز درکی از اخترشناسی، بلکه دانش‌های آب‌شناسی،

علم بر پا می دارد. یکی از راه های همکاری ایکوموس در پوشش این موضوع از طریق شورای علمی (CS) می باشد. شورای علمی متشکل از مدیران یا نمایندگان انتخابی آنها از تمامی ۲۸ کمیته علمی بین المللی (ISC) (ها) ایکوموس است. یکی از تعهدات این شورا پیشبرد عنوان های «Umbrella» برای تحقیقات میان رشته ای است. از سال ۲۰۰۶، این عنوان، تغییر اقلیم جهانی و تأثیر آن بر میراث جهانی بوده است که نتیجه آن نیز یک هم اندیشی یک روزه طی ملاقات کمیسیون ریزنی در پرتوریا (در اکتبر سال ۲۰۰۷) بود.

در شانزدهمین نشست عمومی در کبک (۲۰۰۸)، کمیسیون علمی به ادامه فعالیت با عنوان تغییر و تحت لواء تغییر جهان و تغییر دیدگاه های میراث رای داد: ضربه به تغییرات جهانی بر میراث فرهنگی. با سیر از تغییرات اقلیمی به تغییرات تکنیکی (۲۰۰۹) و از این مقوله به تغییرات اجتماعی (۲۰۱۰)، هر سه جز تغییر به عنوان زیر عنوان هایی برای تقویت و تکمیل عنوان فجایع طبیعی که برای هفدهمین نشست عمومی (۲۰۱۱)، اصفهان، ایران) انتخاب شده است، گرد هم آورده می شوند. همانند تغییر اقلیم، هر عنوان موضوع یک هم اندیشی یک روزه طی ملاقات سالانه کمیته ریزنی می باشد. هم اندیشی در قالبی همانند آن چه در پرتوریا برگزار شد، شامل جلساتی میان برنامه با شورای علمی برای شناسایی موارد مربوط به هر ISC به منظور ارتقا نظریات جریان می یابد. مقالات تدارک دیده شده در راستای پیشرفت هم اندیشی، در نشریه میراث در خطر سهم خواهند داشت.

برای زیر عنوان تغییر تکنولوژیکی، کلیف اوگلی، مدیر CIPA (کمیته بین المللی مستند سازی میراث) به عنوان مدیر انتخاب گردیده است. برخی موضوعات شامل عناوین زیر هستند: سرعت تغییر؛ تأثیر فناوری اطلاعات؛ میراث صنعتی؛ مدیریت آب، مواد و تکنیک ها؛ کاهش فجایع؛ تغییر اقلیم و میراث فرهنگی علم. کمیته ای علمی تحت هدایت کلیف اوگلی شامل نمایندگان ISC ها و کمیته های ملی مختلفی حکمی تدارک خواهند دید که در SC Listserv و تمامی کمیته های ملی انتشار می یابد. به منظور راهبری تلاش های متمرکز بر روی این موضوع تا زمان هم اندیشی، متخصصین علاقه مند، در مباحث مربوط به حکم شرکت می کنند تا یک مقاله رسمی تنظیم گردد. به علاوه جستجویی برای مقالات به منظور ارائه در هم اندیشی و/ یا انتشار در میراث در خطر صورت می گیرد. این مقالات می توانند مطالعات موردی یا مباحثات کلی در مورد تغییرات تکنولوژیکی و میراث علم باشند.

جلسات میان برنامه هم اندیشی فرصتی است برای تسهیم

مکانیک، همچنین شناخت شرایط مقتضی جهت ساخت ابزار مناسب برای استخراج سنگ، استقرار بلوک ها و اجرای نقش برجسته ها و فرسک ها می باشند. محوطه ماری تایم گریجویچ (بریتانیا) در عین حالی که از لحاظ معماری از اهمیت بالایی برخوردار است، به دلیل ارتباط با علم نجوم و تشخیص مکان و زمان مورد توجه قرار می گیرد؛ در جایگاه نخست، بنایی برای کوشش های علمی محسوب می شود؛ هم چنین بنایی شاخص در به کارگیری عملی علم به عنوان سازنده تلسکوپ عبوری و اندازه گیری های دقیق زمانی بسته به میزان دسترسی ابزار و مواد متناسب می باشد. اساساً بدون علم و تکنولوژی هیچ بنایی نمی تواند وجود داشته باشد.

نقشی که علم و تکنولوژی هم اکنون در محافظت، صیانت و حتی درک میراث فرهنگی ایفا می کنند، به سرعت در حال بسط و گسترش است. به عنوان مثال: استفاده از لیزر برای درمان سطوح و سنجش شکل و فرم؛ روش های غیر تخریبی کاوش و آزمایش؛ ترکیبات و مواد شیمیایی مورد استفاده در درمان ساختارها و آثار؛ تحلیل های ایزوتروپ برای تشخیص دلایل تخریب سنگ ها؛ آنالیز ترکیبات با استفاده از پراش پرتو X و طیف نمایی توده ای؛ استفاده از سیستم های اطلاعاتی برای ذخیره و تجزیه و تحلیل داده ها؛ آنالیز ساختاری و مدل سازی اجزای محدود به عنوان راهی برای برنامه ریزی کارهای تعمیراتی و حتی استفاده از تکنولوژی ارتباطی برای انتشار مطالعات و پیشرفت ها. متأسفانه، تمام این تأثیرات مثبت نیستند، پیشرفت اسلحه ها و مواد منفجره نیز به تنزل بوداهای بامیان به تلی از خورده سنگ کمکی شایان کرد و روزانه بسیاری آثار حساس و غیر حساس دیگر را تخریب می کنند.

انتخاب عنوان روز بین المللی آثار و محوطه ها فرصتی مغتنم برای بازبینی و تصدیق نقش علم (و تکنولوژی) در میراث فرهنگی از دو دیدگاه ذکر شده به دست می دهد. هم چنین مشوقی برای بحث روی پتانسیل های مفید و تهدید هایی است که علم با احترام به «موردی که خواستار حفظ شان هستیم» در آینده فراهم می سازد.

ابتکار عمل شورای علمی - تغییرات

تکنیکی

سازمان ملل متحد سال ۲۰۰۹ را به عنوان سال بین المللی علم نجوم برگزیده است. (به واسطه این انتخاب یونسکو آژانس راهبری را انتخاب کرده و مرکز میراث جهانی به پیشبرد اقدامات خود پیرامون نجوم و میراث جهانی» ادامه می دهد). در تکمیل این نکته، ایکوموس در روز ۱۸ آوریل سال ۲۰۰۹ به مناسبت روز جهانی آثار و محوطه ها یادبودی تحت عنوان کاری میراث و

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
موسسه تخصصی میراث فرهنگی
۱۳۸۸ بهار

مشارکت کنندگان در تنظیم نظریاتی که در خبرنگار و وب سایت ایکوموس منتشر می شوند. این نظریات به پلی برای پیاده سازی استراتژی هایی تبدیل می شوند که تحقیقات هیات های علمی را در عرصه های مشخص مورد نظر جلو می برند.

پاملا جروم

هماهنگ کننده هیات علمی و مدیر موسسه ISC

معماری خاک

کلیف اوگلبی

مدیر - زیر عنوان تغییر تکنولوژیکی (۲۰۰۹) - مدیر

CIPA ایکوموس

میراث علمی: برخی ملاحظات مقدمه ای

بحث میراث علمی، امروزه در جایگاهی پیش از اجتماع بین المللی قرار داده می شود و به عنوان چالشی جدید چه از لحاظ مفهوم و چه از لحاظ تشخیص محتوا ظاهر می گردد. یادآوری این نکته که این میراث امروزه کمتر در لیست میراث جهانی ارائه گردیده، امری عادی می نماید. در حقیقت، تنها تعداد اندکی املاک فرهنگی این بُعد [علمی] را به عنوان طرح شدن و یا حتی ارائه شدن در تحلیل ارزش برجسته جهانی خود درک می کنند. در واقع، برای ایکوموس مفهوم میراث علمی تا کنون تنها یکی از ابعاد فرهنگی پیوند یافته با یک ملک فرهنگی یا برخی مواقع یک بعد کوچک تر یا حتی بعدی ناآشکار و تولیدی بوده است. اکنون اولین مشاهدات قابل انجام است: اگر خواستار این دسته از میراث هستیم، باید به بازبینی املاک فرهنگی که از قبل وجود دارند بپردازیم و بگوییم که چرا و چگونه؟ شکی نیست که حتی تنها نگاهی تازه به جایگاه های میراث از پیش شناخته شده می تواند بسیار مفید باشد. اگر چه، نمی توانیم تنها به انجام این امر بپردازیم؛ بلکه باید گستره قضاوت خویش را بسط دهیم. از این رو دریافت داده های ورودی از متخصصین علوم ضروری است. در حقیقت، دنیای علمی خصوصاً در اروپا به دلایلی که جستجویشان مطلوب می نماید، خود نگرانی روز افزونی در این مورد دارد. نکته مهم تر این که پیشاپیش برخی متخصصان میراث علمی یعنی تاریخ علم شناسان در بسیاری از دغدغه ها و روش ها با ما مشترک هستند.

ابتدا باید به طرح تمامی سوالات روش شناختی پرداخت تا بتوانیم با یکدیگر به کار و فعالیت بپردازیم. نیاز به این امر آشکار است. نباید ارزش سوالات روش شناختی کم انگاشته شود، چرا که برانگیزاننده سوالاتی دربارہ حقانیت این راه و معانی معرفت شناختی آن است. دانشمندان لزوماً بهترین گزینه برای تحقیق در مورد جایگاه میراث نیستند و ممکن است کار آن ها

به « باز اختراع چرخ » بیانجامد. ولی از سوی دیگر یک متخصص میراث که از میراث علمی به عنوان پیش زمینه ای در دسترس برای باز خوراندن مفاهیم شناخته شده ای از دامنه های شهرسازی و یا معماری به ما استفاده می کند نیز، موثق نیست.

مشاهده دیگری نیز در این جا ضروری می نماید: میراث علمی ارتباطی نزدیک و نسبتاً قوی با میراث تکنولوژیک و صنعتی دارد، که این مطلب در روش شناختی چه از لحاظ عملی و چه در موارد کاربردی به ما کمک می کند. در زمینه دانش، همان گونه که آشکار است میان علم و تکنولوژی ارتباطی مستحکم اما نه منحصر و وابسته به دنیای مدرن برقرار است. هر رویه تکنولوژیک که بر اساس عقلانیت فرد در تعامل با طبیعت پایه گذاری شده است مقایسه، طبقه بندی و سعی و خطا را به خدمت می گیرد. به علاوه، املاک یادمانی تکنولوژیک مانند پل ها، کانال ها، کارخانه ها، خطوط راه آهن، معادن و غیره پیشاپیش در لیست میراث جهانی ثبت گردیده اند. این مطلب باید راهنمای ما باشد. ما قبلاً نیز با متخصصین میراث صنعتی و تاریخ تکنولوژی پروژه های مشترکی انجام داده ایم. اگر چه باید تفاوت اساسی ذیل را به خاطر داشت: تکنولوژی به تولید محصولات مصنوعی (اشیا، ابزار تولید و زیر سازه) در خدمت بشر کمک می کند و این بدین معنی است که میراث بالقوه شامل بندهای ۱ تا ۵ معاهده میراث جهانی است. موضوع این مورد، علمی که هدف آن تولید دانش، مفاهیم و قوانین می باشد نیست. اساساً، میراث علمی به عنوان نتیجه علم، غیر محسوس می باشد. بدین معنا که شامل معیار ۶ می باشد، که می تواند به تنهایی در موارد معاهده مورد استفاده قرار بگیرد. باید از این موضوع مشخص میراث آگاه بود، در حالی که برای دانشمندان، میراث یک موجودیت کلی و آشکار را تشکیل می دهد.

علم پیوندی تنگاتنگ با ماده که اساس هر میراثی در معاهده میراث جهانی است دارد: (۱) هدف آن، مطالعه طبیعت؛ در این حالت زمینه علم می تواند جایگاه های والای میراث پیوند خورده با محوطه های طبیعی را پیشنهاد دهد. (۲) ابزار آن، مثال ابزار مشاهده و تحقیق درباره محوطه ها (۳) مکان های گردآوری اجتماعی آن و مکان های تبادل آن، که بنیان قرارگیری آن در جامعه هستند. در هر مورد، تجزیه و تحلیل ارزش املاک فرهنگی که شامل این دسته بندی ها باشد تنها به واسطه ملاحظات دقیق اهمیت علمی آن ها که در قلمرو نامحسوسات است مستولی می شود.

بنابراین با این شرح برخی اجزای ثانوی، قیاسی و مشاهده ای هستند. وجود ابزار در زمینه علوم آزمایشگاهی ضروری است، ولی نه برای ریاضی؛ با این وجود، نباید

قیاسی از انعکاسمان در میراث علمی را از قلم بیاندازیم. علاوه بر این، ابزار همیشه یادمان هایی در طبیعت و یا املاک فرهنگی غیر قابل جابجایی هستند. این ها مفاهیم رایج میراث و نامربوط به علم هستند. عامل اصلی، کیفیت ابزار و استفاده تاریخی آن است. مفاهیم یکپارچگی و اصلیت نیز در متن دنیای علمی مورد آزمایش قرار خواهند گرفت. جایی که یک ابزار، یک لابراتوار و یا یک مکان ذاتا تمایل به استنتاج، سازگاری، تعویض و یا جابجایی با دیگر تأسیسات، دیگر تجهیزات و دیگر محوطه هایی که برای تحقیق مناسب هستند دارند.

مایکل کت

رایزن میراث جهانی - ایکوموس

بیانیه کمیته ملی ایکوموس ایران به مناسبت روز جهانی بناها و محوطه ها

توجه و رعایت سلسله مراتب شناخت، حفاظت، مرمت و احیای آثار بر پایه اصول علمی است و کسب تشخیص اجتماعی، در صورت برخورد مناسب با آثار تاریخی که شامل توجه و رعایت سلسله مراتب شناخت، حفاظت، مرمت و احیای آثار بر پایه اصول علمی است. که این مهم در سایه به کارگیری کارشناسان مجرب حاصل خواهد شد.

مسئولان قضایی و امنیتی کشور را توجه می دهد به لزوم جلوگیری از بهره برداری غارتگران میراث فرهنگی از دستاوردهای علم و فناوری - همچون دستگاه های فلزیاب - در غارت و تخریب آثار تاریخی.

شهرداران و شورای اسلامی شهرها را توجه می دهد به لزوم بررسی، مستندنگاری، حفاظت و مرمت علمی عناصر تاریخی شهری از طریق به کارگیری گروه های کارشناسی مجرب و تأسیس دفاتر نظارت دائمی بر بافت های تاریخی در شهرداری ها.

مطبوعات و رسانه ها را توجه می دهد به تهیه برنامه ها و اخبار مستند و بی طرف در خصوص آثار تاریخی و حوادث پیرامون آن ها بر پایه شواهد و مستندات علمی و جلوگیری از ورود سرنوشت سرنوشت بناهای تاریخی به دایره جریانات غیر علمی.

کارشناسان اقتصادی را توجه می دهد به لزوم محاسبه علمی ارزش های اقتصادی ناشی از بهره برداری صحیح از آثار تاریخی در سایه حفظ و بهره برداری فرهنگی و هویتی از این گونه آثار.

صاحبان حرف و اصناف را توجه می دهد به شناخت، مستندنگاری، حفاظت و مرمت علمی ابنیه و محوطه های مرتبط.

کارشناسان میراث فرهنگی را توجه می دهد به دقت در رعایت سلسله مراتب علمی در شناخت، حفاظت،

روز جهانی بناها و محوطه های تاریخی در ۲۹ فروردین ۱۳۶۱ خورشیدی (۱۸ آوریل ۱۹۸۲ م - ۱۳۶۱ ش) توسط ایکوموس پیشنهاد گردید و در بیست و دومین کنفرانس جهانی یونسکو در سال ۱۳۶۲ به تأیید رسید. این روز ویژه موقعیتی را فراهم آورد که آگاهی های عمومی در باب تنوع میراث جهانی، کوشش های لازم برای حفاظت از آن و همچنین توجه به آسیب پذیری آنها افزایش یابد. ایکوموس، برای امسال، کمیته های ملی، کمیته های علمی بین المللی و اعضای خود را به سازماندهی فعالیت هایی با نگاه به موضوع «علم و میراث فرهنگی» تشویق نموده است. دو زمینه اساسی در برخورد با این رویداد یکی نقش علوم و فرآیندهای علمی در خلق میراث فرهنگی است و دیگری سهمی است که علم و فناوری در مطالعه این آثار دارد.

هم صدا با سایر ملل جهان، اعضای ایکوموس ایران در این روز به بزرگداشت ارزش های نهفته در بناها و محوطه های تاریخی پرداخته، لزوم شناخت و حفاظت از آنها را هماهنگ با دیگر ملل یادآور می شوند. کمیته ملی ایکوموس ایران به مناسبت سال «علم و میراث فرهنگی»:

ملت ایران و مسئولین منتخب و منتصب کشور را توجه می دهد به درونگری در انتخاب ها و تصمیم گیری ها برای جلوگیری از پیگیری راه های سنوآل برانگیز، همچون احداث مترو در خیابان چهارباغ و بنای برج جهان نما در شهر اصفهان و توسعه بی قاعده و نوسازی در بندر سیراف، مهمترین بندر کهن ایران در خلیج فارس و مواردی مانند آنها.

مالکان آثار و سرمایه گذاران را توجه می دهد به امکان بهره برداری اقتصادی و کسب تشخیص اجتماعی، در صورت برخورد مناسب با آثار تاریخی که شامل

مرمت و احیای آثار تاریخی و لزوم فراگیری مستمر در زمینه اصول، فرآیندها و روش های علمی مرتبط. پژوهشگران را توجه می دهد به تلاش برای شناخت و کشف اصول و فرآیندهای علمی به کاررفته در برپایی یا بهره برداری از بناها و محوطه های تاریخی و همچنین به جایگزینی روش های متکی بر حدس و گمان با روش ها و ابزارهای مطمئن علمی.

دانشجویان را توجه می دهد به دقت در یادگیری اصول و روش های علمی شناخت و حفاظت آثار تاریخی و شرکت فعال در برنامه های علمی آموزشی مرتبط.

در این سال که به نام «علم و میراث فرهنگی» نام گذاری شده است، کمیته ملی ایکوموس ایران «اصلاح و ارتقای باورهای جمعی را در جستجو و رعایت اصول علمی در زمینه شناخت، حفاظت و مرمت آثار تاریخی» به عنوان یکی از اهداف پیش رو انتخاب و به اعضای خود و سایر علاقمندان معرفی می نماید.

با احترام
کمیته ملی ایکوموس ایران
۲۹ فروردین ۱۳۸۸

بیانیه کمیته ملی ایکوموس ایران به مناسبت روز جهانی محوطه ها و یادمان های تاریخی و سال علم و میراث فرهنگی

مقدمه

برقراری پیوند با گذشته قابل تصور نیست. فرآیندهای علمی به دنبال تجربیات فرهنگی انسان سامان یافته است، و به یاری این فرآیندها و تکنولوژی و فن آوری، سطح دیگری از فرهنگ تحت عنوان تمدن ظاهر گردیده است. از خلال آثار و شواهد باقی مانده از فرهنگ ها و تمدن های پیشین می توان سهم علوم و فن آوری را در خلق میراث فرهنگی ارزیابی کرد. شناخت ظرایف علمی و فنی مستتر در میراث جزء از طریق به کارگیری روش های علمی میسر نیست. این که مقوله خاصی از میراث فرهنگی با چه نظام های علمی در ارتباط است یا به عبارت دیگر، علوم تحلیل کننده پدیده مورد نظر کدامند، سؤال موجه ای است که پاسخ آن در هر عصری بر حسب تحولات علمی آن دوران می تواند متفاوت باشد، از جمله در زمان حال می توان به فهرست معینی از علوم دست یافت که متناسب با درجه شناخت علمی ماست.

ایران به عنوان یکی از شرکاء تمدن جهانی از نظر دارا بودن تعداد کثیر و متنوعی از محوطه ها و بناهای تاریخی مسئولیت سنگینی بر عهده دارد و بخشی از تاریخ علم را نه به عنوان دانسته هایی مربوط به گذشته بلکه به عنوان بستر تحول مبانی علوم جدید در اختیار دارد و از آن حفاظت می کند.

شناخت و معرفت کافی به احوال پدیده ها و فرآیندهای فرهنگی و طبیعی غالباً از طریق رویکرد تاریخی به آنها میسر خواهد شد. شناخت علمی میراث فرهنگی به معنی شناخت آن فرآیند تاریخ علم و مبادی ما بعدالطبیعه آن تا عصر حاضر است. این مدعا آنجاست که کیفیت پیشرفت خود علم نیز در یک فرآیند تاریخی قابل

شورای بین المللی بناها و محوطه ها (ایکوموس)، سال ۲۰۰۹ م را سال میراث و علم نامیده است، بدین منظور که در این سال، با برجسته کردن سهم علوم در خلق میراث فرهنگی و همچنین شناخت آن، به یکی دیگر از اجزاء اصلی و بنیادین تشکیل دهنده میراث توجه شایسته مبذول گردد. گردهمایی ها، سخنرانی ها، گفتگو و سایر رویداد های سازمان یافته در این باب، آگاهی عمومی را در کیفیت جوهری میراث، افزایش بیشتری خواهد داد و مسئولیت مشترک مدیران و مسئولین و مردم را به ویژه در مورد بناها و محوطه های تاریخی به عنوان بزرگترین چارچوب فضایی ارزش های فرهنگی سنگین تر خواهد کرد.

این مهم متضمن دو رویداد با هدف واحد است: رویکرد نخست نقش علوم را در خلق میراث فرهنگی - جستجو می کند و دیگری ارزیابی سهم علم و تکنولوژی نوین را در شناخت میراث فرهنگی مورد توجه قرار می دهد.

کمیته ملی ایکوموس ایران با توجه به خواستگاه فرهنگی تاریخی خود و با استقبال از موقعیتی که در صحنه جهانی فراهم آمده است به برخی از واقعیت های فرهنگ ملی در پیوند با اصول جهانی اشاره می نماید به این امید که بتواند نظر مساعد اولیای امور و مسئولین را بیش از پیش به اهمیت این وجه از منشور حفاظت جلب نماید:

امروزه سهم علمی که به گذشته می نگرند و از این طریق در پی دریافت حقایق و تفسیر تعبیر واقعیت های کنونی می باشند، در میان علوم جدید بسیار چشمگیر و قابل توجه است. از این دیدگاه حال و آینده بدون

شناسایی و معرفت است. بنابراین ما فرآیندهای میراث را در فرآیند تاریخی علوم و مرتبط با مبادی ما بعدالبیعه آن خواهیم شناخت نه منحصر از طریق علم معاصر.

یکی از مهمترین پیام های علمی مستتر در میراث فرهنگی ایران با توجه به ویژگی های جغرافیایی آن، مصرف حداقل منابع محیطی و انرژی در برابر ایجاد حداکثر تنوع فرهنگی است. این مهم به یاری علم و با تکیه بر هوشمندی انسانی در این سرزمین صورت عمل به خود گرفته است. امید است این الگوی فرهنگی جدا بتواند به یک حرکت علمی در سطح ملی مبدل گردد و از این طریق به آرمان های جهانی یاری رساند.

اگر نظریه تداوم الگوهای فرهنگی ایران در فرآیند تاریخی معتبر باشد، باید بتوان به اصول مشترک بین آنها و پدیده های طبیعی پیرامون دسترسی پیدا کرد. همچنین این اصول ناگزیر در بسیاری از عرصه ها به طور پنهان و آشکار خود را ظاهر خواهد کرد. در این صورت می توان منتظر فلسفه پیوند دهنده ای باشیم که نشان دهد الگوهای میراث فرهنگی تا چه اندازه با مظاهر طبیعی پیرامون خود وحدت دارند. خوشبختانه اینگونه توجه ها علمی به میراث فرهنگی از سوی دانشجویان و دانش پژوهان ایرانی در دانشگاه ها و سایر موسسات پژوهشی روز به روز در حال گسترش است.

اعتبار و ارزش کاربردی دانش بومی، نظام های فنی و مصالح سنتی در مرمت و حفاظت بناها و محوطه های تاریخی ایران، در پرتو دانش جدید همچنان به قوت خود باقی است و علوم و تکنیک های نوین تحلیل، تعارضی با درک شهودی و کیفی، به مثابه تکنولوژی طراحی که در برپایی شاهکارهای معماری این سرزمین ارزش علمی خود را به اثبات رسانده اند، ندارد. این آثار بر رابطه مستقیم درک شهودی و فنون عملی تاکید دارند.

تهدید هایی را که استفاده سهل انگارانه از تکنولوژی در عرصه های مختلف نظیر توسعه پایدار، جنگ و غیره متوجه میراث فرهنگی کرده است. امکانات و فرصت های بسیار درخشان کاربرد آن را در جهت شناخت، معرفی مرمت میراث در محقق قرار داده است.

فرصت هایی نظیر استفاده از فن آوری ژئوفیزیک - استفاده از سیستم های لیزری، اشعه ایکس، سیستم های اطلاعاتی و ارتباطی تحلیل ساختاری و مدل سازی و غیره هم اکنون و نقش بی سابقه ای در امر شناخت و حفاظت دارند. به هر حال استفاده از علم و فن آوری باید در جهت فن آوری باید در جهت راهبردهای فرهنگی - تاریخی یا به عبارت دیگر باید در جهت آن چیزی باشد (که ما می خواهیم آن را نگهداریم) در این جا تهیه طرح های راهبردی با رویکرد فرهنگی - تاریخی برای

حفاظت و مرمت محوطه ها و بناهای تاریخی پیش از شروع طرح های عملیات ضرورت خود را آشکار می کند.

ایران طیف گسترده ای از فرهنگ ها و سنت ها را در قالب حوزه های فرهنگی و تاریخی متعدد و پیوسته به یکدیگر با هویت واحد و نیرومند ایرانی - اسلامی گرد هم آورده است که با طبیعت متنوع آن در تعامل اند. به این ترتیب قلمرو تاریخی غنی و وسیعی از ارزش های جهان شمول پدید آمده است. اینک ما در برابر تعهدات سنگین ناشی از این غنای فرهنگی قرار داریم. همکاری نهادهای مردمی و سازمان های دولتی بیش از هر زمان دیگر موجب دلگرمی و امیدواری در جهت غلبه بر مشکلات این راه است.

ضرورت رویکرد تاریخی به مسائل به منظور شناخت و دریافت پاسخ لازم در ایران به عنوان یک کشور کهن سال، به ویژه در زمینه معماری و شهرسازی - توسعه - برنامه ریزی مهندسی و غیره احساس می شود، به این ترتیب پژوهندگان در میراث فرهنگی ایران سهم عظیمی در برنامه های آموزشی متکی به این رویکرد، از مدرسه تا دانشگاه را خواهند داشت.

تکمیل تجربیات کشورهایی که علی الرغم سوابق تاریخی اندک، به پیشرفت های مطلوبی در این زمینه نائل شده اند منوط به برقراری پیوند با تجربیات حاصل از رویکرد تاریخی به مسائل، در کشورهای کهنسال است. به این ترتیب موازنه ای در تبادل علمی و فرهنگی کشورهای مختلف جهان حاصل خواهد شد.

به عنوان نمونه ای گویا نمی توان نقش خواجه نصیرالدین طوسی و میراث دانشمندان قلاع الموت را از تحولات علمی در زمینه های هندسه - معماری - مهندسی - ستاره شناسی و بسیاری علوم دیگری که محوطه تاریخی و گنبد سلطانی به مثابه شاهد جاوید آن را نمایندگی می کند، جدا کرد.

ظهور آثار معماری که تحت نظر مستقیم خواجه رشید الدین فضل الله همدانی طیب - مهندس شهرشناس و دانشمند بزرگ هدایت و مدیریت شده است، بدون یک جنبش و نهضت علمی فراگیر قابل تصور نیست.

در پایان به مناسبت سال جهانی میراث و علم، کمیته ملی ایکوموس ایران با احترام کلیه نهادهای علمی، پژوهشی، اجرایی کشور را که مشتاق بررسی و تفحص در مبانی علمی پیش گفته هستند فرا می خواند تا با همکاری یکدیگر حرکتی را در سطح ملی نسبت به مضامین علمی و فنی مستتر در میراث فرهنگی ایران در رشته های مختلف به وجود آورند.

کمیته ملی ایکوموس ایران

۲۹ فروردین ۱۳۸۸

بیانیه کمیته ملی ایکوموس ایران به مناسبت روز جهانی بناها و محوطه‌ها

امکان بهره برداری اقتصادی و کسب تشخیص اجتماعی، در صورت برخورد مناسب با آثار تاریخی که شامل توجه و رعایت سلسله مراتب شناخت، حفاظت، مرمت و احیای آثار بر پایه اصول علمی است و کسب تشخیص اجتماعی، در صورت برخورد مناسب با آثار تاریخی که شامل توجه و رعایت سلسله مراتب شناخت، حفاظت، مرمت و احیای آثار بر پایه اصول علمی است. که این مهم در سایه به کارگیری کارشناسان مجرب حاصل خواهد شد.

مسئولان قضایی و امنیتی کشور را توجه می دهد به لزوم جلوگیری از بهره برداری غارتگران میراث فرهنگی از دستاوردهای علم و فناوری - همچون دستگاه های فلزیاب - در غارت و تخریب آثار تاریخی.

شهرداران و شورای اسلامی شهرها را توجه می دهد به لزوم بررسی، مستندنگاری، حفاظت و مرمت علمی عناصر تاریخی شهری از طریق به کارگیری گروه های کارشناسی مجرب و تأسیس دفاتر نظارت دائمی بر بافت های تاریخی در شهرداری ها.

مطبوعات و رسانه ها را توجه می دهد به تهیه برنامه ها و اخبار مستند و بی طرف در خصوص آثار تاریخی و حوادث پیرامون آن ها بر پایه شواهد و مستندات علمی و جلوگیری از ورود سرنوشت سرنوشت بناهای تاریخی به دایره جریانات غیر علمی.

کارشناسان اقتصادی را توجه می دهد به لزوم محاسبه علمی ارزش های اقتصادی ناشی از بهره برداری صحیح از آثار تاریخی در سایه حفظ و بهره برداری فرهنگی و هویتی از این گونه آثار.

صاحبان حرف و اصناف را توجه می دهد به شناخت،

روز جهانی بناها و محوطه های تاریخی در ۲۹ فروردین ۱۳۶۱ خورشیدی (۱۸ آوریل ۱۹۸۲ م - ۱۳۶۱ ش) توسط ایکوموس پیشنهاد گردید و در بیست و دومین کنفرانس جهانی یونسکو در سال ۱۳۶۲ به تأیید رسید. این روز ویژه موقعیتی را فراهم آورد که آگاهی های عمومی در باب تنوع میراث جهانی، کوشش های لازم برای حفاظت از آن و همچنین توجه به آسیب پذیری آنها افزایش یابد. ایکوموس، برای امسال، کمیته های ملی، کمیته های علمی بین المللی و اعضای خود را به سازماندهی فعالیت هایی با نگاه به موضوع «علم و میراث فرهنگی» تشویق نموده است. دو زمینه اساسی در برخورد با این رویداد یکی نقش علوم و فرآیندهای علمی در خلق میراث فرهنگی است و دیگری سهمی است که علم و فناوری در مطالعه این آثار دارد.

هم صدا با سایر ملل جهان، اعضای ایکوموس ایران در این روز به بزرگداشت ارزش های نهفته در بناها و محوطه های تاریخی پرداخته، لزوم شناخت و حفاظت از آنها را هماهنگ با دیگر ملل یادآور می شوند. کمیته ملی ایکوموس ایران به مناسبت سال «علم و میراث فرهنگی»:

ملت ایران و مسئولین منتخب و منتصب کشور را توجه می دهد به درونگری در انتخاب ها و تصمیم گیری ها برای جلوگیری از پیگیری راه های سسئوال برانگیز، همچون احداث مترو در خیابان چهارباغ و بنای برج جهان نما در شهر اصفهان و توسعه بی قاعده و نوسازی در بندر سیراف، مهمترین بندر کهن ایران در خلیج فارس و مواردی مانند آنها.

مالکان آثار و سرمایه گذاران را توجه می دهد به

مستندنگاری، حفاظت و مرمت علمی ابنیه و محوطه های مرتبط.

کارشناسان میراث فرهنگی را توجه می دهد به دقت در رعایت سلسله مراتب علمی در شناخت، حفاظت، مرمت و احیای آثار تاریخی و لزوم فراگیری مستمر در زمینه اصول، فرآیندها و روش های علمی مرتبط. پژوهشگران را توجه می دهد به تلاش برای شناخت و کشف اصول و فرآیندهای علمی به کاررفته در برپایی یا بهره برداری از بناها و محوطه های تاریخی و همچنین به جایگزینی روش های متکی بر حدس و گمان با روش ها و ابزارهای مطمئن علمی.

دانشجویان را توجه می دهد به دقت در یادگیری اصول و روش های علمی شناخت و حفاظت آثار تاریخی و شرکت فعال در برنامه های علمی آموزشی مرتبط.

در این سال که به نام «علم و میراث فرهنگی» نام گذاری شده است، کمیته ملی ایکوموس ایران «اصلاح و ارتقای باورهای جمعی را در جستجو و رعایت اصول علمی در زمینه شناخت، حفاظت و مرمت آثار تاریخی» به عنوان یکی از اهداف پیش رو انتخاب و به اعضای خود و سایر علاقمندان معرفی می نماید.

با احترام

کمیته ملی ایکوموس ایران ۲۹ فروردین ۱۳۸۸

بیانیه کمیته ملی ایکوموس ایران به مناسبت روز جهانی محوطه ها و یادمان های تاریخی و سال علم و میراث فرهنگی

مقدمه

برقراری پیوند با گذشته قابل تصور نیست. فرآیندهای علمی به دنبال تجربیات فرهنگی انسان سامان یافته است، و به یاری این فرآیندها و تکنولوژی و فن آوری، سطح دیگری از فرهنگ تحت عنوان تمدن ظاهر گردیده است. از خلال آثار و شواهد باقی مانده از فرهنگ ها و تمدن های پیشین می توان سهم علوم و فن آوری را در خلق میراث فرهنگی ارزیابی کرد.

شناخت ظرایف علمی و فنی مستتر در میراث جزء از طریق به کارگیری روش های علمی میسر نیست. این که مقوله خاصی از میراث فرهنگی با چه نظام های علمی در ارتباط است یا به عبارت دیگر، علوم تحلیل کننده پدیده مورد نظر کدامند، سؤال موجه ای است که پاسخ آن در هر عصری برحسب تحولات علمی آن دوران می تواند متفاوت باشد، از جمله در زمان حال می توان به فهرست معینی از علوم دست یافت که متناسب با درجه شناخت علمی ماست.

ایران به عنوان یکی از شرکاء تمدن جهانی از نظر دارا بودن تعداد کثیر و متنوعی از محوطه ها و بناهای تاریخی مسئولیت سنگینی بر عهده دارد و بخشی از تاریخ علم را نه به عنوان دانسته هایی مربوط به گذشته بلکه به عنوان بستر تحول مبانی علوم جدید در اختیار دارد و از آن حفاظت می کند.

شناخت و معرفت کافی به احوال پدیده ها و فرآیندهای فرهنگی و طبیعی غالباً از طریق رویکرد تاریخی به آنها میسر خواهد شد. شناخت علمی میراث فرهنگی به معنی شناخت آن فرآیند تاریخ علم و مبادی ما بعدالطبیعه آن تا عصر حاضر است. این مدعا آنجاست که کیفیت پیشرفت خود علم نیز در یک فرآیند تاریخی قابل

شورای بین المللی بناها و محوطه ها (ایکوموس)، سال ۲۰۰۹ م را سال میراث و علم نامیده است، بدین منظور که در این سال، با برجسته کردن سهم علوم در خلق میراث فرهنگی و همچنین شناخت آن، به یکی دیگر از اجزاء اصلی و بنیادین تشکیل دهنده میراث توجه شایسته مبذول گردد. گردهمایی ها، سخنرانی ها، گفتگو و سایر رویداد های سازمان یافته در این باب، آگاهی عمومی را در کیفیت جوهری میراث، افزایش بیشتری خواهد داد و مسئولیت مشترک مدیران و مسئولین و مردم را به ویژه در مورد بناها و محوطه های تاریخی به عنوان بزرگترین چارچوب فضایی ارزش های فرهنگی سنگین تر خواهد کرد.

این مهم متضمن دو رویداد با هدف واحد است:

رویکرد نخست نقش علوم را در خلق میراث فرهنگی - جستجو می کند و دیگری ارزیابی سهم علم و تکنولوژی نوین را در شناخت میراث فرهنگی مورد توجه قرار می دهد.

کمیته ملی ایکوموس ایران با توجه به خواستگاه فرهنگی تاریخی خود و با استقبال از موقعیتی که در صحنه جهانی فراهم آمده است به برخی از واقعیت های فرهنگ ملی در پیوند با اصول جهانی اشاره می نماید به این امید که بتواند نظر مساعد اولیای امور و مسئولین را بیش از پیش به اهمیت این وجه از منشور حفاظت جلب نماید:

امروزه سهم علمی که به گذشته می نگرند و از این طریق در پی دریافت حقایق و تفسیر تعبیر واقعیت های کنونی می باشند، در میان علوم جدید بسیار چشمگیر و قابل توجه است. از این دیدگاه حال و آینده بدون

حفاظت و مرمت محوطه ها و بناهای تاریخی پیش از شروع طرح های عملیات ضرورت خود را آشکار می کند.

ایران طیف گسترده ای از فرهنگ ها و سنت ها را در قالب حوزه های فرهنگی و تاریخی متعدد و پیوسته به یکدیگر با هویت واحد و نیرومند ایرانی-اسلامی گرد هم آورده است که با طبیعت متنوع آن در تعامل اند. به این ترتیب قلمرو تاریخی غنی و وسیعی از ارزش های جهان شمول پدید آمده است. اینک ما در برابر تعهدات سنگین ناشی از این غنای فرهنگی قرار داریم. همکاری نهادهای مردمی و سازمان های دولتی بیش از هر زمان دیگر موجب دلگرمی و امیدواری در جهت غلبه بر مشکلات این راه است.

ضرورت رویکرد تاریخی به مسائل به منظور شناخت و دریافت پاسخ لازم در ایران به عنوان یک کشور کهن سال، به ویژه در زمینه معماری و شهرسازی- توسعه- برنامه ریزی مهندسی و غیره احساس می شود، به این ترتیب پژوهندگان در میراث فرهنگی ایران سهم عظیمی در برنامه های آموزشی متکی به این رویکرد، از مدرسه تا دانشگاه را خواهند داشت.

تکمیل تجربیات کشورهایی که علی الرغم سوابق تاریخی اندک، به پیشرفت های مطلوبی در این زمینه نائل شده اند منوط به برقراری پیوند با تجربیات حاصل از رویکرد تاریخی به مسائل، در کشورهای کهنسال است. به این ترتیب موازنه ای در تبادل علمی و فرهنگی کشورهای مختلف جهان حاصل خواهد شد.

به عنوان نمونه ای گویا نمی توان نقش خواجه نصیرالدین طوسی و میراث دانشمندان قلاع الموت را از تحولات علمی در زمینه های هندسه- معماری- مهندسی- ستاره شناسی و بسیاری علوم دیگری که محوطه تاریخی و گنبد سلطانی به مثابه شاهد جاوید آن را نمایندگی می کند، جدا کرد.

ظهور آثار معماری که تحت نظر مستقیم خواجه رشید الدین فضل الله همدانی طیب- مهندس شهرشناس و دانشمند بزرگ هدایت و مدیریت شده است، بدون یک جنبش و نهضت علمی فراگیر قابل تصور نیست.

در پایان به مناسبت سال جهانی میراث و علم، کمیته ملی ایکوموس ایران با احترام کلیه نهادهای علمی، پژوهشی، اجرایی کشور را که مشتاق بررسی و تفحص در مبانی علمی پیش گفته هستند فرا می خواند تا با همکاری یکدیگر حرکتی را در سطح ملی نسبت به مضامین علمی و فنی مستتر در میراث فرهنگی ایران در رشته های مختلف به وجود آورند.

کمیته ملی ایکوموس ایران

۲۹ فروردین ۱۳۸۸

شناسایی و معرفت است. بنابراین ما فرآیندهای میراث را در فرآیند تاریخی علوم و مرتبط با مبادی ما بعدالبیعه آن خواهیم شناخت نه منحصر از طریق علم معاصر.

یکی از مهمترین پیام های علمی مستتر در میراث فرهنگی ایران با توجه به ویژگی های جغرافیایی آن، مصرف حداقل منابع محیطی و انرژی در برابر ایجاد حداکثر تنوع فرهنگی است. این مهم به یاری علم و با تکیه بر هوشمندی انسانی در این سرزمین صورت عمل به خود گرفته است. امید است این الگوی فرهنگی جدا بتواند به یک حرکت علمی در سطح ملی مبدل گردد و از این طریق به آرمان های جهانی یاری رساند.

اگر نظریه تداوم الگوهای فرهنگی ایران در فرآیند تاریخی معتبر باشد، باید بتوان به اصول مشترک بین آنها و پدیده های طبیعی پیرامون دسترسی پیدا کرد. همچنین این اصول ناگزیر در بسیاری از عرصه ها به طور پنهان و آشکار خود را ظاهر خواهد کرد. در این صورت می توان منتظر فلسفه پیوند دهنده ای باشیم که نشان دهد الگوهای میراث فرهنگی تا چه اندازه با مظاهر طبیعی پیرامون خود وحدت دارند. خوشبختانه اینگونه توجه ها علمی به میراث فرهنگی از سوی دانشجویان و دانش پژوهان ایرانی در دانشگاه ها و سایر موسسات پژوهشی روز به روز در حال گسترش است.

اعتبار و ارزش کاربردی دانش بومی، نظام های فنی و مصالح سنتی در مرمت و حفاظت بناها و محوطه های تاریخی ایران، در پرتو دانش جدید همچنان به قوت خود باقی است و علوم و تکنیک های نوین تحلیل، تعارضی با درک شهودی و کیفی، به مثابه تکنولوژی طراحی که در برپایی شاهکارهای معماری این سرزمین ارزش علمی خود را به اثبات رسانده اند، ندارد. این آثار بر رابطه مستقیم درک شهودی و فنون عملی تاکید دارند.

تهدید هایی را که استفاده سهل انگارانه از تکنولوژی در عرصه های مختلف نظیر توسعه پایدار، جنگ و غیره متوجه میراث فرهنگی کرده است. امکانات و فرصت های بسیار درخشان کاربرد آن را در جهت شناخت، معرفی مرمت میراث در محقق قرار داده است.

فرصت هایی نظیر استفاده از فن آوری ژئوفیزیک - استفاده از سیستم های لیزری، اشعه ایکس، سیستم های اطلاعاتی و ارتباطی تحلیل ساختاری و مدل سازی و غیره هم اکنون و نقش بی سابقه ای در امر شناخت و حفاظت دارند. به هر حال استفاده از علم و فن آوری باید در جهت فن آوری باید در جهت راهبردهای فرهنگی - تاریخی یا به عبارت دیگر باید در جهت آن چیزی باشد (که ما می خواهیم آن را نگهداریم) در این جا تهیه طرح های راهبردی با رویکرد فرهنگی - تاریخی برای